

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
EĞİTİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Program ve Materyal Geliştirme Daire Başkanlığı

KUR'AN EĞİTİM MERKEZLERİ
FIKİH DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA
2025

Bu programın uygulanması,
25.05.2025 tarihli ve E-6338034 sayılı onay ile uygun görülmüştür.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
I. PROGRAMIN GENEL HEDEFLERİ.....	4
II. PROGRAMIN KAZANIMLARI	4
III. PROGRAMIN UYGULAMA İLKELERİ.....	4
IV. FIKIH DERSİ, KONULAR, KAYNAKLAR VE AÇIKLAMALAR	6

GİRİŞ

Başkanlığımızca yürütülmekte olan yaygın din eğitimi hizmetlerinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması amacıyla 22/6/1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak Kur'an Eğitim Merkezleri kurulmuştur.

Söz konusu eğitim merkezlerinde öğrencilerin Kur'an-ı Kerim, Arapça ve temel İslâmi ilimler noktasında bir eğitim almalarını sağlamak amacıyla farklı öğretim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması planlanmaktadır.

Bu kapsamda hazırlanan **Fıkıh Dersi Öğretim Programı**, öğrencilerin fıkıh ilmine dair bilgi birikimlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Fıkıh, İslâm'ın temel kaynaklarından biri olarak, Müslümanların inanç, ibadet ve ahlâki yaşamlarını şekillendiren önemli bir kaynaktır. Fıkıh ilminin, sadece metinlerin doğru bir şekilde aktarılmasından öte, bu metinlerin doğru anlaşılması göz önünde bulundurularak, Kur'an Eğitim Merkezlerinde fıkıh dersinin kapsamlı bir şekilde işlenmesi hedeflenmektedir.

Fıkıh öğretiminde, öğrencilere temel fıkıh kavramları öğretilecek; aynı zamanda bu bilgilerin günlük hayatta nasıl uygulanacağına dair analizler yapılacaktır. Fıkıh öğretim programı, öğrencilere metinleri okutmakla birlikte fıkıh kitaplarının yorumlanma süreçlerini de öğretmeyi hedeflemektedir.

Fıkıh öğretiminde izlenecek yöntem, öğrencilerin fıkıh metinlerini doğru bir şekilde okumasını, anlamasını ve yorumlamasını sağlamaya yönelik olacaktır. Bu amaçla, klasik fıkıh metinleri üzerinde çalışmalar yapılacak, öğrencilerin bu metinleri güncel fıkıh ile ilişkilendirerek daha iyi kavramaları sağlanacaktır. Ayrıca, fıkıh ilminin toplumdaki sosyal, hukuki ve ahlâki yeri üzerine de durulacaktır.

Başkanlığımız, eğitim-öğretim süreçlerini sürekli olarak gözden geçirmekte ve gelişen ihtiyaçlara göre yeni programlar hazırlamaktadır. Bu bağlamda öğrenciyi merkeze alan, bireysel farklılıkları gözeten, uygun yöntem ve tekniklerin kullanılmasını esas alan ve ölçme-değerlendirmeyi temel kabul eden esnek bir yapı ile birim ve alan uzmanlarından oluşan komisyon tarafından "**Fıkıh Dersi Öğretim Programı**" hazırlanmıştır.

I. PROGRAMIN GENEL HEDEFLERİ

Programla öğrencilerin;

1. Fıkıh ilminin temel kavramlarını ve kaynaklarını öğrenmeleri,
2. Arapça fıkhi terimlerin anlamlarını ve kullanımını açıklamaları,
3. Abdest, namaz, oruç, zekât ve hac gibi temel ibadetlerin fıkhi hükümlerini öğrenmeleri,
4. Günlük hayattaki fıkhi hükümleri kavramaları,
5. Arapça fıkıh metinlerini doğru okuma, yorumlama ve anlama becerisi kazanmaları,
6. Güncel dini meseleleri klasik fıkıh anlayışıyla değerlendirme yeteneği kazanmaları, hedeflenmektedir.

II. PROGRAMIN KAZANIMLARI

1. Fıkıh dersinin temel kavramlarını açıklar.
2. Fıkıh dersinin kapsamını ve kaynaklarını açıklar.
3. Abdest, namaz, oruç, zekât ve hac gibi temel ibadetlerin fıkhi hükümlerini açıklar.
4. Fıkıh metinlerini doğru bir şekilde okur, anlar ve yorumlar.
5. Arapça fıkıh metinlerinde kullanılan terimleri anlayıp doğru bir şekilde tercüme eder.
6. Fıkhi hükümleri delilleriyle birlikte açıklar.

III. PROGRAMIN UYGULAMA İLKELERİ

1. Program, Başkanlıkça her yıl belirlenen eğitim-öğretim takvimi doğrultusunda yürütülür.
2. Program, dört dönem olarak planlanmıştır. Öğrencilerin farklı kaynakları tanıması amacıyla ilk iki dönemde Şefiku'r-Rahmân en-Nedvî'nin *El-Fıkhu'l-Müeyesser* eserinden temizlik, abdest ve namaz bölümleri işlenirken, son iki dönemde ise Alî eş-Şürûnbülâlî'nin *Nûrü'l-Îzâh ve Necâtü'l-Ervâh* adlı eserinden oruç, zekât ve hac bölümleri ele alınacaktır.
3. İlk derste, dersin amaçları, işlenecek konular ve kullanılacak temel kaynaklar hakkında öğrenciler bilgilendirilir.
4. Öğrencilerin fıkıh metinlerini okumaları ve incelemeleri sağlanır; bu metinlerin doğru anlaşılması için rehberlik edilir.
5. İşlenen konuların güncel meselelerle ilişkisi kurulmaya özen gösterilir, böylece öğrencilerin problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi hedeflenir.
6. Ders sürecinde, öğrencilerin konuları derinlemesine anlamalarını sağlamak amacıyla ödevler verilir ve geri bildirimler takip edilir.

7. Ana kaynaklarda yeterli bilgi bulunmayan konular, öğrencilerin seviyelerine uygun yardımcı kaynaklarla desteklenir.
8. Fıkıh öğrenme sürecinde; öğrencilerin kaynakları kullanma ve analiz becerilerini geliştirmek amacıyla metin okuma, soru-cevap, tartışma ve araştırma gibi yöntemler uygulanır.
9. Programın uygulanmasında öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınır.
10. Öğrenme sürecinde, öğrencilerin bireysel ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak interaktif bir eğitim ortamı oluşturulmaya çalışılır.
11. Eğitimin her aşamasında uygun ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yer verilir, öğrencilerin gelişimleri dikkatle izlenir.
12. Eğitimde kullanılacak yöntem ve tekniklerde işlevsellik esas alınır.
13. Programın temel ilkelerinden biri olarak, öğrencilerin öğrenim sürecini kolaylaştırıcı, sevdirci ve teşvik edici bir yaklaşım benimsenir. Bu doğrultuda, “Kolaylaştırın, zorlaştırmayın, sevdiren, nefret ettirmeyin” hadisi eğitim sürecinin kılavuzu olarak kabul edilir.

IV. FIKİH DERSİ, KONULAR, KAYNAKLAR VE AÇIKLAMALAR

DÖNEM	KONU	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
4 HAFTA	❖ Kavramlar ✓ Fıkıh, Fakîh, Hüküm, Fetva, Mezhep, İctihad, Müctehid, Taklit ✓ Ef'al-i mükellefin, Farz, Vâcib, Sünnet, Müstehap, Helâl, Haram, Mekruh, Müfsid, Mendup ✓ Edille-i Şeri'iyye: Kur'ân, Sünnet, İcmâ, Kıyas, Maslahat, Sedd-i Zerâi	✓ Usûli'l-fıkh, Abdülkerim Zeydan ✓ Fıkıh Usûlü, Abdullah Kahraman	✓ Fıkıh ve fakîh kavramları açıklanacak; İslâm'da hukukî hükümlerin ve fakîhlerin rolü hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca hüküm kavramı ele alınacaktır. ✓ Fetva, mezhep, içtihad, müctehid, taklit kavramları açıklanacak; mezheplerin oluşumu ve fetvanın dinî hükümlerdeki yeri aktarılacaktır. ✓ Ef'al-i mükellefin kavramı açıklanacak ve bunların kısımları olan farz, vâcib, sünnet, mekruh ve mendup gibi kavramlarının farkları açıklanacak; İslâm'da helâl ve haram sınırları öğretilecektir. ✓ Edille-i Şeri'iyye kavramı açıklanacak, Kur'ân, Sünnet, İcmâ ve kıyas kavramlarının İslâm hukukundaki rolü üzerinde durulacak, maslahat ve sedd-i zerâi kavramlarının hükümlerin şekillenmesindeki etkisi anlatılacaktır.

1. DÖNEM	❖ Kitâbu't-Tahârât ✓ Tahâret (Temizlik) • Temizlik Kavramı ve Önemi • Suyun Çeşitleri ve Abdestte Kullanılabilecek Su Türleri • İstinca, İstibra ve Temizlikle İlgili Diğer Meseleler • Necasetler ve Temizlenmesi ✓ Abdest • Abdestin Farzları, Sünnetleri ve Adabı • Abdestin Bozulma Sebepleri ✓ Gusül • Guslün Farzları ve Çeşitleri • Guslün Farz, Sünnet ve Müstehap Olduğu Durumlar ✓ Teyemmüm • Teyemmümün Hükümü ve Ne Zaman Yapıldığı • Teyemmümün Farzları, Sünnetleri • Teyemmümün Bozulması ve Tekrar Edilmesi Gereken Durumlar ✓ Mesh • Mesh Kavramı ve Önemi • Mest Üzerine Mesh Etme Şartları, Hükümleri • Mesh Süresi • Meshi Bozan Durumlar	✓ El-Fıkhü'l-Müeyesser, Şefiku'r-Rahmân en-Nedvî	✓ Temizlik kavramının İslâm'daki yeri ve önemi ele alınacaktır. ✓ Suyun şer'î ölçülere göre tasnif edilmesi; saf, temiz ve temizleyici su çeşitleri ayrıntılı olarak incelenecektir. ✓ İstinca ve istibra gibi taharetle ilgili detaylar ve bunların ibadetlerdeki önemi vurgulanacaktır. ✓ Necasetlerin sınıflandırılması, temizleme yöntemleri ve pislikten arınma esasları öğretilenecektir. ✓ İbadetlerin sahih olması için abdestin gerekli olduğu vurgulanacaktır. ✓ Abdestin farzları, sünnetleri ve adabı detaylı bir şekilde işlenecektir. ✓ Abdesti bozan durumlar detaylı bir şekilde ele alınacaktır. ✓ Guslün farz oluşunun sebepleri ve İslâm'daki yeri üzerinde durulacak ve guslün önemi vurgulanacaktır. ✓ Guslün farz, sünnet ve müstehap olduğu durumlar konusunda bilgilendirme yapılacaktır. ✓ Guslün şartları gusül gerektiren durumlar hakkında ayrıntılı bilgi verilecektir. ✓ Teyemmümün ne zaman yapıldığı, nasıl yapıldığı ve hangi durumlarda teyemmümün bozulduğu gibi konular detaylı bir şekilde ele alınacaktır. ✓ Teyemmümün farzları ve sünnetleri ayrıntılı bir şekilde açıklanacak ve uygulama şekli öğretilenecektir. ✓ Mest üzerine mesh etmenin dinî hükmü ve uygulama şekli anlatılacaktır. ✓ Mest üzerine mesh etme şartları, bu ibadetin doğru uygulanabilmesi için uyulması gereken kurallar ve mesh süresi gibi konular aktarılacaktır. ✓ Meshin bozulmasına neden olan durumlar ve bu durumlarda yapılması gerekenler detaylı olarak açıklanacaktır.
--	---	--	---

2. DÖNEM	❖ Kitâbu's-Salât ✓ Salât (Namaz) • Namaz Kavramı ve Önemi • Namazın Rükünleri ve Kısımları (Farz, Vacip, Sünnet) • Namazın Vakitleri • Ezan ve Kametin Hükümü • Namazın Rükünleri, Vacipleri, Sünnetleri ve Müstehapları • Namazı Bozan ve Bozmayan Durumlar ✓ Cemaatle Namaz • Cemaatle Namazın Hükümü ve Önemi • İmamın Nitelikleri, Kimlerin İmamlık Yapabileceği, Cemaatin İmamla Uyumu ✓ Vitir Namazı ✓ Teravih Namazı ✓ Seferi ve Hasta Kimsenin Namazı ✓ Namazın Kazası ve Sehv Secdesi • Sehv Secdesinin Hükümü ve Önemi • Sehv Secdesinin Sebepleri ✓ Tilavet Secdesi • Tilavet Secdesinin Hükümü ve Önemi ✓ Cuma Namazı • Cuma Namazının Hükümü ve Önemi • Cuma Namazının Farz Olmasının Şartları • Hutbenin Sünnetleri ✓ Bayram Namazı • Bayram Namazının Hükümü ve Önemi • Bayram Namazının Sıhhatinin Şartları ✓ Küsûf ve Hüsûf Namazları ✓ İstiska Namazı	✓ El-Fıkhu'l-Müeyesser, Şefiku'r-Rahmân en-Nedvî	✓ Namaz kavramı üzerinde durulacak ve namazın İslâm'daki önemi açıklanacaktır. ✓ Namazın rükünleri, vacipleri, sünnetleri ve müstehapları ayrıntılı bir şekilde verilecektir. ✓ Namaz vakitleri, hangi saatlerde hangi namazların kılındığı, her bir namazın kendi vakitlerine uygun olarak kılınması gerektiği üzerinde durulacaktır. ✓ Ezan ve kametin hükümü ve önemi öğretilecektir. ✓ Namazı bozan durumlar hakkında bilgi verilecektir. Namazın sahih olması için dikkat edilmesi gereken hususlar öğretilecektir. ✓ Cemaatle namazın hükümü ve önemi açıklanacaktır. ✓ İmamın nitelikleri ve cemaatin imama uyması detaylı bir şekilde işlenecektir. ✓ Cemaatle namazın adabı ve usulü öğretilecektir. Namazda cemaatin doğru bir şekilde saf tutması, imama uymanın önemi üzerinde durulacaktır. ✓ Vitir namazının fazileti ve kılınma şekli aktarılacaktır. ✓ Teravih namazının önemi ve faziletleri vurgulanacaktır. ✓ Seferi kimseler için namazın kısaltılması, zor durumdaki hastalar için tanınan ruhsatlar üzerinde durulacaktır. ✓ Namazın kazası hakkında bilgi verilecektir. ✓ Sehv secdesinin anlamı, ne zaman ve nasıl yapılacağı açıklanacaktır. ✓ Sehv secdesinin sebepleri ve namazda yapılabilecek hataların nasıl telafi edileceği üzerinde durulacaktır. ✓ Tilavet secdesinin hükümü ve ne zaman yapılması gerektiği öğretilecektir. ✓ Cuma namazının farz olmasının şartları açıklanacaktır. Cuma namazının kılınmasının gerekliliği ve kimlerin bu namazı kılacağı konusu aktarılacaktır.
----------	--	--	--

3. DÖNEM	❖ Kitâbu's-Savm ✓ Savm (Oruç) • Orucun Farz Oluşunun Sebebi • Oruç Tutmanın Şartları ve Rükünleri • Orucun Kısımları ve Niyet • Ramazan Hilalinin Tespiti ✓ Orucu Bozan ve Bozmayan Durumlar • Oruçluya Mekruh Olan Durumlar • Özürlü Sahibinin Yapması ve Yapmaması Gereken Şeyler • Yaşlıların Orucu ✓ Nezredilen Oruç ✓ İtikâf • İtikâfın Çeşitleri • İtikâfa Girenlerin Yapması Haram ve Mekruh Olan Şeyler ❖ Kitâbu'z-Zekât ✓ Zekât • Kimlere Farz Olduğu • Zekât Verilecek Mal Türleri ve Miktarları • Zekât Verilecek Yerler (Müstahaklar) • Zekâtın Ödeme Zamanı ve Nisap Miktarı • Zekât Vermenin Caiz Olduğu ve Caiz Olmadığı Kimseler ✓ Fitre • Fitrenin Şartları • Fitre Vermenin Caiz Olduğu ve Caiz Olmadığı Kimseler	✓ Nûrû'l-Îzâh ve Necâtü'l-Ervâh, Alî eş-Şürûnbülâlî	✓ Orucun farz kılınma gerekçeleri açıklanacaktır. ✓ Oruç tutabilmek için gerekli şartlar ve rükünler ayrıntılı bir şekilde açıklanacaktır. ✓ Farz, vacip, nafile ve kaza oruçları hakkında bilgi verilecek, bu oruç türleri arasındaki farklar anlatılacaktır. ✓ Oruca niyet etmenin önemi üzerinde durulacak, niyetin yapılma şekli ve zamanı hakkında bilgi verilecektir. ✓ Ramazan ayının başlangıcını tespit etme yöntemleri, hilal gözlemi vb. işlenecektir. ✓ Orucu bozan ve bozmayan durumlar arasındaki farklar açıklanacaktır. ✓ Oruçluya mekruh sayılan durumlar ele alınacaktır. ✓ Oruç tutamayan kişilerin, sağlık ya da başka özürlerden dolayı oruç yerine yapmaları gerekenler ve kaçınmaları gereken durumlar anlatılacaktır. ✓ Nezir yoluyla adanan oruçlar hakkında bilgi verilecek ve bu tür oruçların nasıl yerine getirileceği anlatılacaktır. ✓ İtikâf ibadetinin anlamı ve çeşitleri açıklanacak, itikâfa girenlerin yapmaları gereken ibadetler ele alınacaktır. ✓ İtikâfa giren kişilerin kaçınması gereken haram ve mekruh fiiller açıklanacaktır. ✓ Zekâtın kimlere farz olduğu, bu ibadeti yerine getirebilmek için gerekli şartlar ayrıntılı olarak açıklanacaktır. ✓ Zekât verilmesi gereken mallar ve bu malların zekât miktarları hakkında bilgi verilecektir. ✓ Zekâtın kimlere verileceği, kimlerin zekât alabileceği hakkında bilgi verilecektir. ✓ Zekâtın kimlere verilmesinin caiz olduğu ve kimlere verilmemesi gerektiği anlatılacaktır. ✓ Fitre vermenin şartları, kimin fitre alıp kimin alamayacağı detaylı şekilde anlatılacaktır.
--	--	---	---

4. DÖNEM	❖ Kitâbu'l-Hac ✓ Hac • Hac Kavramı ve Önemi • Haccın Hükmü ve Farz Olmasının Şartları • Haccın Edasının ve Sıhhatinin Şartları • Haccın Vakti • Haccın Rükünleri, Vacipleri ve Sünnetleri • Mikat Yerleri • Hac Yapılış Şekli ✓ Umre • Umrenin Hükmü • Umrenin Zamanı • Umrenin Rükünü, Vacipleri ve Şartları • Umrenin Yapılışı ✓ Kıran Haccı • Hükmü ve Yapılışı • Şükür Kurbanı ✓ Temettü' Haccı • Hükmü ve Yapılışı • Şükür Kurbanı ✓ İhramlı Kimseye Yasak Olan Şeyler • Yasakların Kısımları • Kurban Kesmenin Zamanı • Sadaka Verme Zamanı ✓ Hedy Kurbanı • Çeşitleri • Şartları • Kesilme Zamanı ve Yeri ✓ Hz. Peygamber'i (sas) Ziyaret	✓ Nûrû'l-Îzâh ve Necâtü'l-Ervâh, Alî eş-Şürûnbulâlî	✓ Hac kavramı ve önemi üzerinde durulacaktır. ✓ Hac ibadetinin kimler için farz olduğu ve bu ibadetin yerine getirilmesi için gereken şartlar ele alınacaktır. ✓ Haccın edasının (sağlık, güvenlik vb.) ve sıhhatinin (niyet vb.) şartları işlenecektir. ✓ Hac ibadetinin yerine getirileceği zaman dilimi ve hac mevsiminin önemi anlatılacaktır. ✓ Hac ibadetinin geçerli olabilmesi için gereken temel rükünler, vacipler ve sünnetler açıklanacaktır. ✓ Mikat sınırları, mikat yerlerinin hacca gitmeden önceki önemi anlatılacaktır. ✓ Haccın nasıl yapıldığı, hac ibadetinin adımları ayrıntılı şekilde anlatılacaktır. ✓ Umrenin hükmü ve hangi şartlarda vacip olduğu ayrıntılı olarak işlenecektir. ✓ Umre ibadetinin hangi zamanlarda yapılabileceği anlatılacaktır. ✓ Umre ibadetinde yapılması zorunlu olan rükünler ve vacipler açıklanacaktır. ✓ Umrenin nasıl yapılacağı anlatılacaktır. ✓ Kıran ve Temettü' haccının hükümleri, farkları, hangi durumlarda hangi tür haccın yapılacağı anlatılacaktır. ✓ Kıran ve Temettü' haccını yapanların kesmeleri gereken şükür kurbanı anlatılacaktır. ✓ İhram giymiş kimseye yasak olan davranışlar ve ihram yasaklarının çeşitleri öğretilecektir. ✓ İhram yasaklarının ihlali durumunda kurban kesmenin ve sadaka vermenin gerektiği durumlar anlatılacaktır. ✓ Hedy kurbanının çeşitleri açıklanacaktır. ✓ Hedy kurbanının kesilme zamanı ve yeri açıklanacaktır. ✓ Hac ibadetinin son aşamalarından biri olarak Medine'de bulunan Peygamber Efendimizin (sas) kabrinin ziyaret edilmesi, bu ziyaretin önemi ve yapılış biçimi aktarılacaktır.
--	--	---	--